

*Годулян Георгій Олександрович,
студент 3-го курсу
Національний університет «Одеська юридична академія»*

*Науковий керівник: к.ю.н., доцент кафедри цивільного процесу
Павлова Ю. С.*

СУДОВИЙ ПРОЦЕС В УМОВАХ ВІЙНИ

На цей час Україна знаходиться в умовах особливого правового режиму, державний суверенітет її незалежність, територіальна цілісність знаходиться під загрозою. У разі збореної агресії чи загрози нападу в Україні або на окремих її місцевостях відповідними органами державної влади може вводитися воєнний стан, необхідний для відвернення можливих загроз, забезпечення національної безпеки та державної незалежності.

У межах правового поля такі нетрадиційні умови не відмінюють той факт, що суд здійснює правосуддя на засадах верховенства права, та забезпечує гарантовані Конституцією України права і законні інтереси людей, громадян, юридичних осіб, суспільства і держави. Повноваження суду розповсюджуються на будь який конфлікт, який не може бути врегульований за допомогою альтернативних способів переважно на договірній основі.

Правосуддя в Україні здійснюється виключно судами, без винятку на специфіку правового режиму, це впливає з закону «Про правовий режим воєнного стану» та гарантується Конституцією статтею 124, та законом України «Про судоустрій і статус суддів» стаття 5. Згідно статті 26 відповідного закону, порушувати стадійність чи скорочувати час на дослідження всіх обставин справи засобами доказування, для винесення справедливого та неупередженого рішення не допускається. Також не допускається створення надзвичайних та особливих судів, чиделегування функцій судів, а також привласнення цих функцій іншими органами чи посадовими особами. [1]; [3]; [2]

Оцінюючи реальні обставини у відповідному регіоні можуть бути ухваленні певні рішення зборами суддів(така форма колективного прийняття оперативних рішень може проходити і дистанційно)

Щодо деяких організаційно-технічних питань з приводу загрози життя та здоров'я відвідувачів суду, працівників апарату суду на період воєнного стану було змінено графік роботи суду у робочу неділю

встановив його до шести вечора, окрім п'ятниці. У випадку загрози життя відвідувачів суду, працівників апарату суду чи в умовах підвищеної небезпеки, суд може приймати рішення про тимчасове призупинення здійснення судочинства, розгляду справ, до усунення обставин, які зумовили таке рішення. Інформувати про такі рішення оперативні штаби, Раду суддів України, ДСА України, Верховний Суд.

Працівники апарату суду можуть бути переведені на дистанційну роботу, визначення мінімуму кількості осіб у залу суду є засобом підвищення загальної безпеки усіх учасників судового процесу. У випадку підвищення рівня загрози життю та здоров'ю відвідувачів суду, працівників апарату суду можуть загалом на деякий час відкладатися розгляд справ, але за винятком таких справ, які є невідкладними у судових розгляді. Справи, які все ж таки не є невідкладними можуть розглядатися тільки за наявності письмової згоди усіх учасників судового провадження.

Загалом в Україні судочинство базується на таких засадах як гласність, публічність, у тому числі право на доступ до інформації – гарантоване статтею 34 Конституції України, але Рада суддів України була змушена усім судам України, Державній судовій адміністрації України іншим установам системи правосуддя тимчасова до закінчення строку дії воєнного стану відстрочити надання відповідей на усі запити про публічну інформацію від початку введення відповідного особливого правового режиму. У разі надходження таких запитів до судових установ, копії запитів невідкладно надсилати до Служби безпеки України для роз'яснення питань, щодо ретельної перевірки осіб які намагаються збирати таку інформацію. [1]

Також загальний доступ до ЄДРСР обмежена від 24 лютого 2022 року, це міра для запобігання загрози життю та здоров'ю учасників судового процесу.

Повертаючись до закону «Про правовий режим воєнного стану», та згідно статті 26 частини третьою у разі неможливості здійснювати правосуддя судами, які діють на території, на якій введено воєнний стан, законами України може бути змінена територіальна підсудність судових справ. [3]

Припинення роботи судової установи не свідчить про припинення розгляду тої чи іншої справи, тобто справа буде гарантовано розглянута у іншому найбільш територіально наближеному суді.

В реаліях воєнного стану суди загальної юрисдикції дуже перевантажені, це обумовлено тим, скільки суддів були змушені припи-

нити свою роботу, а також тим. Думки про те що в Україні треба повернути військове правосуддя лунали ще і у відносно мирний час, мотиви були окреслені ще тоді. Для того щоб людина на військовій службі почувала себе гідно вона повинна бути впевнена, що її права не будуть порушувати, а ні командир, а ні начальник, тому така особливо процедура судового розгляду буде позитивно сприяти на проходження війкової служби.

Останнім кроком для зупинення судів військової юстиції став указ президента України «Про ліквідацію військових апеляційних та військових місцевих судів» від 14.09.2010 [4]

Ще у той час можна було прослідкувати відносну незалежність військової юстиції, яка виражалась у формі затвердження штатних посад суддів.

Так, перелік штатних посад суддів військових судів затверджується Президентом України, військове звання суддям військових судів надається також Президентом. Матеріально-технічне забезпечення військових судів, як і всіх інших судів здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету, призначення суддів військових судів відбувається в такому ж порядку, як і суддів загальних судів. Вимоги до судді військового суду бути офіцером, то це, насамперед, пов'язане з метою забезпечити розгляд судової справи одночасно висококваліфікованим юристом та людиною, яка досить добре знає військове законодавство.

Ліквідація військових судів не лише не вирішила жодної проблеми в системі судочинства, а й створила значні додаткові проблеми для кожного суду України – це й освіта секретних відділів для роботи з відповідною документацією, і надання допуску до секретних документів семи тисяч суддів України та виплата працівникам судів відповідних надбавок, та збільшення штатної чисельності апарату в кожному суді, що спричинило додаткові витрати у Державному бюджеті.

Тобто повернення воєнних судів з урахуванням сучасних тенденцій судочинства України допомогло б перерозподілити напругу з судів загальної юрисдикції, а також допомогти розрішити проблеми з воєнними правопорушеннями, особливо ураховуючи їх десятикратний зріст в умовах воєнногостану.

Якщо підбити підсумки по засобам які використовувалася у судочинстві від початку запровадження воєнного стану, то можна ствер-

джувати що судова влада витримала удар, також не були порушенні аксіомі які і відокремлюють цю гілку влади як незалежну.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України. URL:<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» : Закон України від 2 червня 2016 року . URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>
3. Закон України. Про правовий режим воєнного стану. № 389-VIII від 12.05.2015. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
4. Указ Президента України «Про ліквідацію військових апеляційних та військових місцевих судів»: від 14.09.2010 р., № 900/2010. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/900/2010#Text>

Гончарова Анастасія В'ячеславівна,
*студентка 3-го курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»*

Науковий керівник: *асистент кафедри цивільного процесу,
Московчук Д. О.*

ОСОБЛИВОСТІ ПРЕДСТАВНИЦТВА В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

Як відомо, інститут представництва виник ще з давніх-давен і пройшов довгий шлях для свого становлення й розвитку. На сьогодні, представництво в цивільних судах не є рідкістю, а тому на практиці застосовується постійно.

Інститут представництва в суді досліджували багато науковців, серед яких можна виділити таких: Мельникова А. А., Волкову Н. В., Павлуника І. А., Червоного Ю. С., Шакарян М. С., Антімонова Б. С., Шерстюк В. М, та інших. Однак, незважаючи на те, що вже існує велика кількість наукових праць, тема особливостей представництва у цивільному процесі залишається актуальною й дотепер.

Взагалі, серед науковців не існує навіть єдиного підходу до розуміння самого поняття «процесуальне представництво». Так, одні вчені вважають, що цивільне процесуальне представництво варто розглядати лише як правовідносини, відповідно до яких одна сторона (представник) здійснює певні процесуальні дії в інтересах іншої осо-